

N:o 16.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 Febr. 1875, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

(R. A.)

I sammanhang med afgifvet förslag till reglering af utgifterna under rikstatsens sjette hufvudtitel har Kongl. Maj:t i sin nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof, hos Riksdagen gjort framställningar om de anslag, hvilka Kongl. Maj:t ansett böra beviljas för utförande af väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag; och får Stats-Utskottet nu meddela yttrande ej mindre öfver dessa Kongl. Maj:ts nådiga framställningar, än ock öfver de motioner, som vid innevarande riksdag blifvit väckta rörande medels beviljande för dylika arbeten.

A. Väganläggningar och vägförbättringar.

1:o.

För anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar har Kongl. Maj:t uti ofvanberörda nådiga proposition föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1876 anslå och ställa till Kongl. Maj:ts

förfogande samma belopp som för år 1875 anvisats och af Kongl. Maj:t till fullo disponerats eller 200,000 kronor.

I sammanhang härmed har Utskottet till behandling förehåft en inom Andra Kammaren af Herr C. Treffenberg m. fl. ledamöter från de tre nordligaste samt Wermlands, Kopparbergs och Kronobergs län väckt och till Utskottet remitterad motion (N:o 129), deruti, med föranledande af till Kongl. Maj:t från Konungens Befallningshafvande i de tre nordligaste länen inkomna underdåniga framställningar, motionärerne hemställt om ifrågavarande anslags förhöjning till 400,000 kronor.

Öfver berörda framställningar har Kongl. Väg- och vattenbyggnads-styrelsen afgifvit infordrade utlåtanden, hvilka blifvit af Kongl. Civil-departementet till Utskottet öfverlemnade och deruti Styrelsen, med förmälan, att det vore svårt för Konungens Befallningshafvande i ett län att bedöma huru stor summa som för en viss tid komme att till vägarbeten inom hela landet erfordras, tillika anfört, att erfarenheten under den förflutna tiden visat, hurusom från en del län, hvarinom undersökningar för vägplaners upprättande fortskyndats, sedermera på en gång inkommit en mängd framställningar om statsbidrag till arbetens verkställande, utan att menigheter, såsom vederbort, på förhand förklarat sig vilja deltaga i och till viss mån bekosta de nödiga utgifterna eller ikläda sig det blifvande framtida underhållet af de nya väglierna. Vid sådant förhållande hade naturligtvis betydlig tidsutdrägt uppstått, innan ärendena, som till orterna måst återsändas, hunnit blifva fullt förberedda för att kunna Kongl. Maj:ts nådiga pröfning till afgörande underställas. Härigenom hade hos Styrelsen tidtals förekommit samlingar af planer, hvilka icke af befintliga medel kunnat huggas med statsbidrag annorlunda än småningom. Stundom, ja ofta, inträffade i följd häraf, att planer, som fått hvila i åtskilliga år, innan de i tekniskt och formelt hänseende bragts i vederbörligt skick, hunnit blifva så till vida otillförlitliga, att beräknade kostnaderna med skäl kunnat anses för låga. I sådant fall erfordrade förslagen omarbetning, på det att de menigheter, som skulle verkställa arbetena, ej måtte missledas att åtaga sig utförandet emot lägre pris än hvad i verkligheten sedermera påfordrades.

Om Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de nordliga länen skulle hafva fullt förberedda planer upprättade till vägarbeten, som menigheter åstundade utföra, eller möjligen blifvit ådömda att verkställa för den händelse att statsunderstöd dertill i viss mån komme att nådigst beviljas, så borde dessa planer med protokoll till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning insändas med uppgifter om huru stora statsbidrag som erfordrades för dylika företag inom de särskilda länen. Först dymedelst blefve det möjligt att bedöma och afgöra, huruvida de vägbyggnader, hvilka uti i fråga varande län åsyftades, vore af beskaffenhet att kunna tilldelas understöd från den allmänna vägbyggnadsfonden, eller om det ej vore lödligt att till Riksdagen gjordes framställningar angående beviljande utaf särskilda understödsbelopp till de särskilda väganläggningarne.

På dessa grunder, och enär ett afslag å de underdåniga framställningarne ej ledde till värre påföljd än att, om planer och fullständiga uppgörelser rörande ifrågasatta företag inkomme och hunne granskas till år 1876, uppskof med deras påbörjande måste göras till år 1877 eller tilldess Riksdagen, i händelse giltiga skäl dertill skulle förefinnas, hölle vägbyggnadsfondens årliga belopp ansåg sig Styrelsen icke kunna i under långt tid förhöjning tillåta.

Med afseende å hvad Kongl. Väg- och vattenbyggnads-styrelsen sålunda anført anser sig Utskottet sakna skäl tillstyrka ifrågavarande anslags förhöjning utöfver hvad Kongl. Maj:t i enlighet med Väg- och vattenbyggnads-styrelsens, Utskottet delgifna generalförslag, begärt och hemställer,

att Riksdagen, med afslag å ofvan omförmälda motion och bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, måtte till bidrag för *anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar* till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 anvisa tvåhundra tusen kronor.

Öfver ett i samma motion väckt förslag att till undersökningar och expenser för allmänna arbeten måtte för år 1876 anvisas 50,000 kronor har Utskottet i sitt memorial N:o 8 meddelat yttrande.

2:o.

Vid 1870 års riksdag blef för *anläggning af väg mellan Lycksele och Wilhelmina kyrkobyar i Westerbottens län*, hvilket arbete enligt i nåder gillad plan beräknats kosta 160,095 R:dr, beviljadt ett understöd af 106,700 R:dr, deraf anvisats att utgå under åren 1871—1875 tillhopa 85,000; och har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att till arbetets fortsättande under år 1876 måtte anvisas tolf tusen kronor.

Utskottet hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit må af Riksdagen bifallas.

3:o.

För *anläggning af väg från Skröfvens by i Gellivara socken till gränsen mot Öfver Kalix socken i Norrbottens län* har 1872 års Riksdag beviljat statsbidrag till belopp af 28,670 R:dr, hvaraf till utgående under åren 1873—1875 anvisats tillsammans 20,670 kronor.

I enlighet med Kongl. Maj:ts förslag hemställer Utskottet,

att till nämnda väganläggning måtte för år 1876 anvisas af statsbidraget återstående 8,000 kronor, under vilkor att en fjerdedel deraf, eller 2,000 kronor, förblifver i Kongl. Statskontoret innestående till dess hela väganläggningen blifvit fullbordad och kunnat af Väg- och vattenbyggnads-styrelsen efter afsyning godkännas.

4:o.

För *anläggning af ny väg mellan Junosuando by i Pajala socken och Wittangi kyrkoby i Jukkasjärvi socken af Norrbottens län* beviljade 1874 års Riksdag ett anslag af 49,440 kronor, deraf till utgående under år 1875 anvisades 18,440 kronor eller det belopp, som beräknats åtgå för anläggning af vägdelen från Junosuando till gränsen mot Jukkasjärvi lappmark och vidare till Junosuando masugnsby; och har Kongl. Maj:t, i enlighet med Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes samt Väg- och vattenbyggnads-styrelsens hemställan, föreslagit, att i ytterligare afräkning å nämnda anslag må för år 1876 anvisas femtontusen kronor.

Utskottet hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit må af Riksdagen bifallas.

5:o.

För fortsatt bedrifvande af väganläggningen mellan *Norsjö och Malå kyrkobyar* i Westerbottens län, hvartill Riksdagen år 1872 beviljat ett anslag af 50,000 R:dr, deraf till utgående under åren 1873—1875 anvisats 40,000 R:dr, har Kongl. Maj:t föreslagit, och hemställer Utskottet,

att Riksdagen måtte för 1876 anvisa återstående tio tusen kronor, med vilkor dervid, att ett belopp af 3,000 kronor skall förblifva i Kongl. Statskontoret innestående, att lyftas först sedan Väg- och vattenbyggnads-styrelsen förklarar väganläggningen på grund af verkställd afsyning vara enligt fastställd plan fullbordad.

6:o.

Utaf det för väganläggning mellan *Åsele och Dorothea kyrkoby* i Wester-

bottens län vid 1872 års riksdag beviljade anslag af 40,600 R:dr, hvaraf till utgående under åren 1873—1875 anvisats 35,600 kronor, har Kongl. Maj:t föreslagit, att för år 1876 måtte anvisas återstående 5,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att, med bifall härtill, Riksdagen måtte till utgående under år 1876 anvisa återstoden af det beviljade bidraget, femtusen kronor, under vilkor, på sätt Kongl. Maj:t tillika föreslagit, att 2,000 kronor deraf ej få lyftas, förr än Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på grund af behörig afsyning förklarar arbetet vara jemlikt plan fulländadt.

• 7:o.

För anläggning af *vinterväg* från *Jäckvik vid sjön Hornavans vestra strand till Riksgränsen i riktning mot Saltenfjord samt uppförande af fjällstugor och stättar vid Sädva, Arrajokk och Mirkinis*, beviljades vid 1873 års riksdag ett anslag af 34 650 R:dr, deraf till utgående under 1874 anvisades 9,500 R:dr, eller det belopp, som beräknades åtgå för vägens iordningställande från Jäckvik till Arrajokk och uppförande af fjällstugan vid Sädva, och till utgående år 1875, för fulländande af fjällstuga vid Arrajokk och väg derifrån till Mirkinis samt påbörjande af fjällstuga vid Mirkinis och af vägen derifrån till norska gränsen, 14,200 kronor.

Sedan Konungens Befallningshafvande i Norrbottens län, som har sig i nåder uppdraget att ombesörja, det de för dessa anläggningar nödiga arbeten varda enligt fastställd plan utförda, i underdånig skrifvelse den 19 Oktober 1874 meddelat redogörelse för arbetenas fortgång och, på det desamma måtte kunna under år 1876 afslutas, hemställt om anvisande af återstoden af statsbidraget, har Kongl. Maj:t derom gjort förslag, och hemställer Utskottet,

att, med bifall härtill, Riksdagen måtte till utgående år 1876 anvisa af nämnda anslag återstående tio tusen niohundra femtio kronor.

B. Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

8:o.

För *understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt upprensning af åar och farleder* har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för år 1876 anvisa 30,000 kronor.

Det belopp, som till berörda ändamål vanligen anslagits, har utgjort 20.000 kronor årligen, men höjdes år 1874, af särskild anledning och för understödjande af ett betydligare rensningsföretag, till 40,000 kronor.

Då hvarken i Kongl. Maj:ts proposition eller i Kongl. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens till Kongl. Maj:t afgifna generalförslag ens uppgifvits någon anledning att för år 1876 höja anslaget öfver det vanliga årliga beloppet, hemställer Utskottet, som inhemtat, att af det för år 1875 beviljade anslag å 40,000 kronor till ofvan omnämnda betydligare rensningsföretag disponerats 27,000 kronor, men till öfriga arbeten endast sammanlagdt 10,800 kronor,

att Kongl. Maj:ts berörda förslag måtte endast på det sätt bifallas, att för understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt upprensning af åar och farleder anvisas ett belopp af tjugutusen kronor.

9:o.

Vid 1873 års riksdag beviljades för åstadkommande af ny *farled från Uddevalla stads hamn till Kattegat genom Björnsund och Malösund* ett anslag motsvarande hälften af den beräknade kostnadssumman, eller 123.793 R:dr 50 öre, hvaraf 25,000 R:dr anvisades att utgå under år 1874 och 50,000 kronor under år 1875. Då enligt hvad styrelsen för allmänna Väg- och vattenbyggnader hos Kongl. Maj:t tillkännagifvit, stadsfullmäktige i Uddevalla icke upplyst, huruvida och i hvad mån företaget kommer att år 1875 fortskyndas, har Kongl. Maj:t ansett sig sakna skäl att hos Riksdagen föreslå anvisande till lyftning under år 1876 af större belopp utaf statsbidraget än 25,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, af nämnda anslag måtte för år 1876 anvisas tjugufemtusen kronor.

10:o.

För anbringande af en *bro öfver Ätra-ån vid Vessige inom Hallands län och anläggning af nödiga anfarstsvägar till samma bro*, i öfverensstämmelse med därför af Majoren A. Remmer senast upprättad plan, har Kongl. Maj:t föreslagit beviljande af ett mot hälften af den beräknade kostnaden svarande anslagsbelopp af 25,000 kronor, att utgå under år 1876.

Enligt hvad protokollet öfver civilärenden den 9 sistlidne Januari (Bil. N:o 5 d. till Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 1, sid. 134—137) innehåller, ålade

Konungens Befallningshafvande i Hallands län redan den 29 December 1862 samtliga brobyggnadsskyldige egare och innehafvare af hemman inom Årstads och Faurås härad icke allenast att, i den af chefen för södra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, Majoren m. m. A. Remmer föreslagna linie och i öfverensstämmelse med den af honom uppgjorda plan, uppföra en jernbro öfver Ätra-ån vid Vessige på landfasten och pelare af sten, utan ock att anlägga för ändamålet nödiga anfartsvägar, äfvensom att för framtiden underhålla bron och vägarne. Klagan fördes häröfver kos Kammarkollegium, som genom utslag den 18 Februari 1864 faststälde berörda beslut i så måtto, att nämnda härads brobyggnadsskyldige invånare förklarades böra, på sätt Konungens Befallningshafvande föreskriivit, uppföra omförmälda bro och anlägga för ändamålet erforderliga anfartsvägar samt deltaga i framtida underhållet af bron och vägarne, så vida statsbidrag, motsvarande hälften af den utaf Majoren Remmer till 65.000 R:dr beräknade kostnadssumman, kunde vardå för arbetets utförande dem beviljadt. I anledning af häröfver anförda besvär fann Kongl. Maj:t under den 10 November 1865 skäligt att i Kammarkollegii utslag göra den ändring, att, derest inom ett år efter det Kongl. Maj:ts nådiga beslut blifvit genom Konungens Befallningshafvandes försorg offentlig kungjordt, de brobyggnadsskyldige i Årstads och Faurås härad för gemensam räkning till allmänt begagnande tillöst sig en under skriftvexlingen hos Kammarkollegium häradsboarne till inlösen erbjuden, vid Råfvigefors uppförd bro med tillstötande väganläggningar och till allmänt underhåll öfvertagit såväl vägarne som bron, samt dessutom sådan åtgärd vidtagits, att färjeinrättningen vid Vessige, på sätt häradsrätten tillstyrkt, kunde efter rörelsens behof från begge sidor af ån oafbrutet begagnas, all skyldighet till brobyggnad vid Vessige komme att förfalla; men att, derest vederbörande försummade att inom den föreskrifna tiden fullgöra hvad sålunda stadgådt blifvit, Kammarkollegii utslag borde tjena till efterrättelse; och har detta nådiga beslut blifvit i förenämnda begge härads kyrkor den 10 Juni 1866 kungjordt.

Då emellertid häradsboarne underlätit att inom föreskrifven tid inlösa bron vid Råfvigefors och vidtaga erforderliga åtgärder för färjeinrättningens vid Vessige ordnande, samt en af dem gjord underdånig ansökning om rätt till expropriation af jord för uppförande af byggnader för nyssberörda färjeinrättning samt om förlängd tid för fullgörandet af de dem, för vinnande af befrielse för byggandet af bron vid Vessige enligt ofvan berörda nådiga beslut den 10 November 1865 åliggande skyldigheter blifvit under den 31 Juli 1867 af Kongl. Maj:t afslagen, läto häradsboarne, hvilka således borde gå i författning om byggande af bro vid Vessige i öfverensstämmelse, med Kammarkollegii omförmälda utslag, genom Majoren Remmer år 1873 uppgöra nytt betänkande med dertill hörande, å en summa af 50,000 kronor slutande kostnadsförslag för sagda brobyggnad; och hafva sedermera fyra vid kommunalstämmor med Vessige och Alfshögs församlingar utsedde komiterade för ifrågavarande brobyggnad, uti en till Kongl. Maj:t stald, af Konungens Befallningshafvande i länet

insänd och af sistnämnda betänkande jemte kostnadsförslag med tillhörande karta och ritningar åtföljd skrift i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t måtte bereda de brobyggnadsskyldige till merberörda brobyggnads utförande ett anslag utan återbetalningsskyldighet af 25,000 kronor, motsvarande hälften af den utaf Majoren Remmer för ifrågavarande arbete senast beräknade kostnad.

För egen del har Konungens Befallningshafvande vitsordat, att den ifrågasatta bro- och väganläggningen, hvilken skulle sammanknyta landsvägen emellan Sjönevads och Ljungby gästgifvaregårdar, redan nu af vigt, blefve af ännu större betydelse för rörelsen i orten sedan Halmstad—Jönköpings jernväg fullbordats; på grund hvaraf Konungens Befallningshafvande tillstyrkt bifall till ansöknings; och har jemväl Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i infordradt utlåtande hos Kongl. Maj:t gjort hemställan om aflåtande till Riksdagen af proposition om statsunderstöd till brobyggnaden med 25,000 kronor.

Af Majoren Remmers år 1870 afgifna betänkande har Utskottet inhemtat, att, af brist på erforderliga medel till utförande af det år 1862 uppgjorda, till en kostnad af 65,000 R:dr beräknade förslaget, frågan legat nere till år 1871, då Remmer händelsevis för en af de mest intresserade framhållit möjligheten att, med begagnande af nyare konstruktioner, bygga en långt billigare jernbro än den förut projekterade.

Kongl. Maj:ts ofvan omförmälda den 10 November 1865 gifna resolution innehåller, bland annat, att synerätten i betänkande den 19 September 1862 yttrat, att, ehuru det icke kunde förbises att förbindelse emellan Årstad och Faurås härader medelst broanläggning öfver Ätra-ån, med afseende å den rigtning, trafiken tagit, vore af större nytta vid färjstaden i Vessige än annorstädes vid samma å, från Falkenberg till Gunnarp räknadt, likväl och då den nytta, som sålunda vore att vinna, måste, för att anses innebära en tränande nödvändighet, vara för orten mera allmän och stå i ett någorlunda jemförligt förhållande till kostnaden för målets ernående samt icke af andra omständigheter göras umbärlig, i hvilket sistnämnda fall vore att anmärka, dels att fördelen af broanläggning vid färjstaden nästan uteslutande skulle tillkomma de till brolinien närmast belägna socknarne och i synnerhet de i Vessige by befintliga qvarnverk jemte de hemman i Faurås härad, hvilka der förmalde sin spannmål, dels ock att förbindelse mellan stränderna redan egde rum, såväl genom färja, som till följd af den på senare tid utaf enskilde personer inrättade, men till allmänt begagnande mot afgift upplåtna bro inom mindre än $\frac{3}{4}$ mil från färjstaden; för den skull och med hufvudsakligt afseende på de förändrade förhållanden, som inträffat genom brobyggnaden vid Råfvigefors, funne synerätten brobyggnad i Vessige, om än af nytta dock icke vidare oundgängligen nödig, hvarför synerätten hemställde att frågan derom måtte förfalla samt att Kongl. Maj:t just med afseende å de af synerätten anförda skäl. och enär den ifrågasatta brobyggnaden blifvit endast af två sock-

nar förordad, men af öfriga 23 socknar inom ifrågavarande två härad bestridd, beslutat medgifva ofvanomförmälda ändring i Kongl. Kammar-kollegii utslag.

Med afseende härå och *då* det häradsoarne sålunda medgifna, men af dem icke begagnade tillstånd att ifrån utförande af ifrågavarande brobyggnad med Vessige befrias, om de i stället inlöste bron vid Råfvigefors, synes utvisa, att denna senare bro kan för trafiken vara tillfredsställande; *då* frågan ända från 1862 fått ligga nere och endast af en händelse återupptagits; *då* häradsoarne, hvilkas bidrag till brobyggnaden enligt senaste planen skulle belöpa sig till 25,000 kronor, genom Kongl. Kammar-kollegii utslag ansetts kunna lagligen tillförbindas att med hälften af 65,000 R:dr eller 32,500 kronor dertill bidraga, vid hvilket förhållande skäl ej synes för staten förefinnas att, medelst det begärda anslaget beviljande, till 25,000 kronor minska häradsoarnes utgift för oförmälda, dem ålagda brobyggnadsskyldighets fullgörande; och *då* någon förbindelse medelst landsväg mellan den föreslagna bron och station vid Halmstad—Jönköpings jernväg ej förefinnes utan betydlig omväg för att från jernvägen komma till brou, samt vid detta förhållande brons af Konungens Befallningshafvande oförmälda betydelse för rörelsen i orten, sedan Halmstad—Jönköpings jernväg blifvit fullbordad, för närvarande ej synes förtjena afseende, anser Utskottet sig icke kunna tillstyrka det begärda anslaget beviljande, utan hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning icke för det närvarande må af Riksdagen bifallas.

11:o.

Uti en genom Konungens Befallningshafvande i Malmöhs län till Kongl. Maj:t insänd skrift hafva stadsfullmäktige i *Trelleborg* i underdänighet anbillit, att Kongl. Maj:t täcktes *för fullbordande af hamnbyggnaden derstädes* bereda staden dels ett anslag utan återbetalningsskyldighet af 200,000 Rdr, dels ock ett lån till samma belopp, anförande härvid stadsfullmäktige bland annat: att hamnbyggnaden, som år 1862 påbörjats af ett enskildt bolag, år 1868, efter det bolaget derå nedlagt 180,000 Rdr, öfvertagits af staden, som ytterligare å densamma använt betydliga kostnader, så att anläggningen hittills medtagit en kostnad af 349,206 Rdr; att rörelsen i staden och i hamnen, der nu 12 å 13 fots djupgående fartyg kunde inlöpa, under tiden betydligt vuxit, likasom stadens och hamnens inkomster, af hvilka de förra, som år 1868 utgjort 17,463 Rdr 64 öre, år 1873 uppgått till 24,455 Rdr 50 öre, och hamnens inkomster, hvilka år 1862 bestigit sig till 731 Rdr 21 öre, år 1873 ökats ända till 18,819 Rdr 8 öre, samt stadens tolgersättning från 949 Rdr 36 öre, som den år 1867 utgjorde, stigit år 1873 till 2,025 Rdr 32 löre; att år 1873 värdet å den fasta egendom i staden, för hvilken bevillning erlagts, utgjort 1,019,360 Rdr och, sammanräknade beloppet af beskattningsbar

inkomst 270,296 Rdr; att, medan hamnen vid 1873 års utgång häftade i en skuld af 169,000 Rdr, ställd att amorteras på återstående 39 år, staden, oaktadt densamma under de senare åren utgifvit omkring 70,000 Rdr för uppförande af rådhus, elementarläroverkshus och folkskolebyggnad, m. m. samt omläggning af torg och gator utom andra förbättringar, likväl icke åsamkat sig större skuld än 6,500 Rdr, oberäknadt det belopp af 100,000 Rdr, för hvilket staden tecknat aktier i jernvägen Lund—Trelleborg; att emellertid, ju mera det redan utförda hamnbyggnadsarbetet bidragit, och jernvägen, sedan den fulländats, väntades bidraga till stadens ytterligare förkofran och framåtskridande, det måste vara af ökad vikt, att hamnanläggningen blefve fortsatt och fullbordad; men att staden icke mäktade åstadkomma den betydliga utgift af 424,000 Rdr, hvartill kostnaden härför skulle uppgå enligt ett af Distriktschefen, Majoren m. m. A. Remmer uppgjordt, ansökningen bilagdt och af ritningar åtföljdt förslag, samt att vid sådant förhållande, och då Trelleborg, ensamt bland de skånska städerna, icke tillförene sökt eller erhållit något understöd af allmänna medel till ändamål af nu ifrågakvarande art, stadsfullmäktige vågat, på sätt som skett, anhålla om Kongl. Maj:ts medverkan till vinnande af det behöfliga understödet för hamnbyggnadens fullbordande;

och har ej mindre stadens magistrat än ock Konungens befallningshafvande beledsagat ansökningen med sitt förord.

Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, i ämnet hörd, har dervid hufvudsakligen anfört: att anläggningen torde kunna, åtminstone för det närvarande, anses öfverflödigt stort tilltagen i förhållande till stadens och dess rörelses omfång, samt att styrelsen ansåge, det högst 100,000 kronor såsom anslag och 100,000 kronor såsom lån borde, derest Kongl. Maj:t skulle pröfva skäligt göra nådig framställning i ärendet till Riksdagen, äskas att till fullbordandet af ifrågakvarande hamnbyggnad utgå, under de vilkor Riksdagen kunde finna lämpliga.

I betraktande af hvad sålunda förekommit, och då det utan tvifvel vore af vikt, äfven ur det allmännas synpunkt, att hamnanläggningen vid Trelleborg, på hvilken redan betydliga kostnader nedlagts, blefve fullbordad, helst hamnen, den enda af någon betydenhet på kuststräckan mellan Ystad och Malmö, sällan tillfröse och sålunda kunde under hvarje årstid anlöpas, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till fullbordande af hamnanläggningen vid Trelleborg, i enlighet med ett af chefen i södra väg- och vattenbyggnads-distriktet Majoren Remmer uppgjordt förslag, bevilja ett anslag utan återbetalningsskyldighet af 150,000 kronor, att utgå med en femtedel årligen under 5 år, samt derå afräkningsvis för år 1876 å extra stat anvisa 30,000 kronor.

Utskottet, som till fullo erkänner Trelleborgs sträfsamma framåtgående under den korta tid, det åtnjutit stadsprivilegier, samt nyttan af den ifrågakvarande hamnanläggningens fullbordande, anser visserligen arbetsföretagets utförande böra af staten understödjas; men då staden bör kunna genom egen upplåning anskaffa en betydligare del af de erforderliga medlen, vid hvilket förhållande skäl ej synes förefinnas för staten

att medelst försträckning understödja företaget, och ifrågavarande hamnanläggnings utförande ej heller synes vara för det allmänna af den vigt, att beviljande af anslag utan återbetalningsskyldighet till högre belopp än Kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit eller 100,000 kronor kan af Utskottet tillstyrkas, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att till fullbordande af hamnanläggningen vid Trelleborg i enlighet med Majoren Remmers ofvanberörda förslag må anvisas ett anslag utan återbetalningsskyldighet af etthundra tusen kronor, att utbetalas med en femtedel eller 20,000 kronor under hvardera af åren 1876—1880, under vilkor att Trelleborgs stad förbinder sig att, utan vidare anspråk på bidrag af allmänna medel, inom utgången af sistnämnda år hafva fullbordat arbetet enligt af Kongl. Maj:t fastställd plan och derefter ständigt underhålla hamnen i sådant skick, att den kan för trafiken begagnas.

C. Sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

12:o.

Uti ofvannämnda nådiga proposition har Kongl. Maj:t föreslagit, att till *understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten*, måtte anvisas samma belopp som under de senare riksdagarne för enahanda ändamål beviljats eller åttatiotusen kronor.

I sammanhang med nämnda förslag har Utskottet förehaft en inom Andra kammaren af *Herr C. Johansson* väckt motion (*N° 26*), i hvilken Herr C. E. Hjelm instämt och deruti hemställes, att ifrågavarande anslag måtte höjas till 150,000 kronor.

Kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt generalförslag upplyst, att en mängd i styrelsens arkiv förvarade planer rörande ifrågasatta utdikningar, ehuru upprättade blott för omkring sex till åtta år sedan, numera, åtminstone hvad kostnadsberäkningarne vidkomme, måste omarbetas för att kunna gillas, innan arbetsföretagen kunde med bidrag från statens medel genom jordegarnes försorg verkställas; på grund hvaraf och med afseende å arbetsprisernas stegring styrelsen ansett sig ej ega giltig anledning hemställa om höjning af fonderna för aftappningars understödjande.

Då härtill kommer, att, på sätt Utskottet inhemtat, af det till enahanda ändamål för år 1875 beviljade anslag Kongl. Maj:t disponerat endast 60,550 kronor,

saknar Utskottet skäl tillstyrka den af Herr Johansson föreslagna förhöjning och hemställer,

att, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till understödjande af sådana myrutedikningar och vattenaftappningar, som företrädsvis afse att minska frostländigheten, må för år 1876 beviljas ett anslag utan återbetalningsskyldighet af åttatiotusen kronor.

13:o.

Till befrämjande medelst lån af utdikningar och aftappningar af sanktrakter och sjöar till beredande af odlingsföretag har Kongl. Maj:t äskat enahanda belopp, som af sistlidna årens Riksdagar beviljades, eller 100,000 kronor; och hemställer Utskottet,

att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 anvisa etthundratusen kronor, att utgå såsom lån till befrämjande af utdikningar och aftappningar af sanktrakter och sjöar till beredande af odlingsföretag.

14:o.

Såsom bidrag till upprensning af Olands-åns nedra lopp från Valde qvarn till Kabriga fjorden af Östersjön har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, till utgående under år 1876, anvisa ett försträckningsbelopp af 99,000 kronor, att, på sätt i afseende å det vid 1863 års riksdag beviljade lån för upprensning af åns öfre del blifvit bestämdt och under de vilkor i öfrigt Riksdagen kunde föreskrifva, återbetalas medelst erläggande, efter fem års förlopp från slutet af det år, inom hvilket lånemedlen utbekommit, af sex procent årligen utaf försträckningens hela belopp, af hvilken annuitet ränta efter fyra procent beräknas å ogulden hufvudstol och återstoden utgör afbetalning å densamma.

Till upprensning af Olandsån och dess sidogrenar inom Stockholms och Upsala län beviljades vid 1862—1863 års riksdag ett låneunderstöd af 137,500 riksdaler, motsvarande i rundt tal hela kostnaden för inlösen af vattenverk och hälften af öfriga kostnader.

Sedan detta arbete, som omfattade den öfre delen af Olands å eller sträckan från sjön Ginningen till Valde qvarn, blifvit under 1864 års höst påbörjad, visade sig snart, att den nedre delen af ån från Valde qvarn till Östersjön skulle utan upprensning blifva otillräcklig att afföra det genom den öfre delens upprensning ökade vattentilloppet, och således den intill åns nedra lopp gränsande mark komma att genom

fullbordande af ett företag, hvartill statsbidrag lemnats, lida ökad men af vattenöfversvämning. Jordegarna kring nedre delen af ån hafva derfor låtit verkställa undersökningar samt antagit en för rensningsarbetet uppgjord plan, enligt hvilken kostnaden derfor skulle uppgå till 179,840 kronor: hvarefter en för ändamålet utsedd arbetsdirektion i en genom Konungens befallningshafvande i Stockholms län till Kongl. Maj:t insänd och förordad samt af ritningar och kostnadsförslag åtföljd skrift anfört, bland annat, att den mark, som af sänkningen af Olandsåns nedra lopp skulle draga nytta och därför, enligt öfverenskommelse emellan intresserterna, borde i kostnaderna deltaga, blifvit uppmätt och kartlagd samt funnits till jordarealen uppgå till 26,443,71 kvadratref, och vid gradering och förvandling till jord af första grad uppskattats till 8,191,12 kvadratref, samt att, då större delen af samma mark tillhörde smärre hemmansdelar och årensningen sålunda svårligen kunde komma till stånd utan låneunderstöd på billiga vilkor af statsmedel, direktionen i underdånighet anhölle att jemte fastställande af den utaf intresserterna antagna plan för arbetets utförande, Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition om anvisande för ändamålet af ett låneunderstöd utaf allmänna medel till anahanda belopp i förhållande till kostnadssumman och på liknande vilkor i afseende å ränta och amortering, som de af Rikets Ständer år 1863 för upprensning af Olandsåns öfra del beviljade, eller hälften af den beräknade kostnaden för arbetet, utgörande 79,920 kronor, med tillägg af hela kostnaden för inlösen af en qvarn, 20,000 kronor, eller tillsammans 99,920 kronor.

Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, i ämnet hörd, har, enär ifrågavarande företag, som i alla afseenden vore fullständigt utredt, syntes särdeles förtjent af uppmärksamhet, och enär största delen af den vattensjuka mark, om hvilken här vore fråga, tillhörde egare af smärre hemmansdelar, hemställt, att ett till 99,000 kronor jemnadtt lånebidrag måtte af Kongl. Maj:t hos Riksdagen äskas för aftappningens verkställande.

Utskottet anser sig ega så mycket mera skäl att tillstyrka beviljande af statsbidrag till det begärda beloppet, som de olägenheter af vattenöfversvämning, hvilka jordegarna kring Olandsåns nedre del alltjemt varit underkastade, i icke ringa grad ökats genom den med statsbidrag verkställda upprensningen i åns öfre del och deraf vållade hastigare aflopp af vattnet derifrån.

Beträffande åter de af Kongl. Maj:t föreslagna vilkoren, får Utskottet upplysa, att det vid 1862—1863 års riksdag till upprensning af Olandsåns öfre del lemnade lån beviljats mot vilkor att efter fem års förlopp från slutet af det år hvarunder lånet utbekommit, skulle betalas åtta procent å hela den lyftade lånesumman, hvaraf ränta skulle godtgöras efter fem för hundra å oguldna beloppet och det öfriga utgöra afbetalning derå. Att vid sådant förhållande för det nu begärda lånet bestämma en annuitet af endast sex procent, deraf fyra procent ränta och återstoden kapitalafbetalning, har synts Utskottet så mycket mindre lämpligt och behöfligt, som sådant skulle utgöra en afvikelse från de hittills gällande allmänna vilkoren i afseende

å dylika statsbidrag, hvartill något skäl ej ens uppgifvits, och intressenterna sjelfva i sin ansökning ej ifrågasatt en lägre annuitet än den för förra lånet bestämda.

Utskottet får därför hemställa, att Kongl. Maj:ts förslag måtte på det sätt af Riksdagen bifallas, att såsom bidrag till upprensning af Olandsåns nedre lopp från Valde qvarn till Kalriga fjorden af Östersjön må anvisas, till utgående under år 1876, ett försträckningsbelopp af nittioniotusen kronor att återbetalas medelst erläggande, efter fem års förlopp från slutet af det år, inom hvilket lånemedlen utbekommits, af åtta procent årligen utaf försträckningens hela belopp, af hvilken annuitet ränta efter fem procent beräknas å ogulden hufvudstol och återstoden utgör afbetalning å densamma.

15:o.

Beträffande slutligen såväl *vilkoren för erhållande och utnjutande af statsbidrag till allmänna arbeten som kontrollen å arbetenas utförande*, enligt fastställda planer, hemställer Utskottet:

att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, nu gällande allmänna vilkor och föreskrifter i afseende å de statsbidrag, som blifvit anvisade för väganläggningar och vägförbättringar, brobyggnader, hamnanläggningar, vattenkommunikationer samt sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag, hvilka föreskrifter och vilkor inefattas i Riksdagens underdåniga skrivelser den 23 Maj 1873 (n:o 68) och den 23 April 1874 (n:o 27, mom. 11), fortfarande skola blifva gällande.

Stockholm den 22 Februari 1875.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arv. Fr. Posse.

Reservationer:

vid *1:sta punkten* (angående anslaget till anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar) af Herr *P. O. Hörnfeldt*, som yttrat:

»Då det anslag af 200,000 kronor, som af Kongl. Maj:t äskats såsom bidrag för anläggning af nya samt omläggning eller förbättring af eljest mindre goda vägar, synes mig vara allt för otillräckligt för att, under nu varande förhållanden, kunna tillfredsställa de billiga anspråk på lättade vägkommunikationer, som öfverallt landet framställas, så och då Utskottets afstyrkande af Herr Landshöfding Treffenbergs m. fl. motion, synes vara fotad på ett af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afgifvet utlåtande med anledning af från Konungens befallningshafvande i de tre nordligaste länen under sistlidet år till Kongl. Maj:t inkomna underdåniga framställningar i syfte att genom Kongl. Maj:ts medverkan få förstberörda anslag förhöjdt, så anser jag mig så mycket mindre böra dela denna Utskottets uppfattning, som efter min tanke Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen alldeles icke underkänt behöfligheten af ett förhöjdt anslag, men deremot uttalat tvifvel om lämpligaste formen för dylika anslags beviljande. Under sådana förhållanden och då ifrågavarande anslag kommer hela landet till godo samt således icke bör eller ens kan betraktas såsom något ort-intresse, så tillåter jag mig föreslå:

att Riksdagen måtte för år 1876, såsom bidrag för anläggning af nya samt omläggning eller förbättring af backiga eller eljest mindre goda vägar, ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett belopp af 400,000 kronor;

vid 8:de punkten (angående anslaget för understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt upprensning af åar och farleder) af Herr *L. M. Nordenfelt*, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition;

vid 10:de punkten (angående anslaget till bro öfver Ätra-ån) af Herrar *L. M. Nordenfeldt* och *Carl Ifvarsson*, hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

vid 11:te punkten (angående anslaget för fullbordande af hamnanläggningen vid Trelleborg) af Herr *J. Rundbäck*, som yrkat, att Riksdagen måtte bevilja Trelleborgs stad såsom bidrag till fullbordande af hamnanläggningen vid Trelleborg ett lån af 150,000 kronor att återbetalas på det sätt att, sedan medlen fått under tre år utan ränta innehafvas, af staden årligen erlägges en annuitet af sex procent, deraf ränta efter fyra procent beräknas å ogulden hufvudstol och återstoden utgör afbetalning å densamma, samt åtnjutes på de vilkor i öfrigt, som i afscende å dylika lån finnas stadgade.

Herr Friherre *J. E. Stjernblad* har låtit anteckna, att han icke deltagit i slutliga handläggningen inom Utskottet af de i detta utlåtande behandlade frågor.

Sammandrag af de uti Stats-Utskottets utlåtande n:o 16 tillstyrkta statsbidrag för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt vattenaftappningsföretag.

	Anslag	Lån	Summa anslag	Summa lån.	Summa anslag och lån.
A. Väganläggningar och vägförbättringar.					
Till fond för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar	20,000				
För väganläggning mellan <i>Lycksele</i> och <i>Wilhelmina kyrkobyar</i> i <i>Westerbottens län</i>	12,000				
För anläggning af väg från <i>Skröfven</i> inom <i>Gellivara socken</i> och <i>Norrbottens län</i> till <i>Öfverkalix sockengräns</i>	8,000				
För anläggning af väg mellan <i>Junosuando by</i> i <i>Pajala socken</i> och <i>Wittangi kyrkoby</i> i <i>Jukkasjärvi socken</i> af <i>Norrbottens län</i>	15,000				
För väganläggning mellan <i>Norsjö</i> och <i>Malå kyrkobyar</i> i <i>Westerbottens län</i>	10,000				
För väganläggning mellan <i>Asele</i> och <i>Dorothea kyrkoby</i> i <i>Westerbottens län</i>	5,000				
För anläggning af <i>vinterväg</i> från <i>Jäckvik</i> vid sjön <i>Hornavans vestra strand</i> till <i>Riksgränsen</i> i riktning mot <i>Saltenfjord</i> samt uppförande af <i>fjellstugor</i> och <i>stallar</i> vid <i>Sädva</i> , <i>Arrajokk</i> och <i>Mirkinis</i>	10,950		260,950		260,950
B. Bro- och hamnbyggnader.					
Till fond för understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt uppremsning af åar och färleder	20,000				
För åstadkommande af ny färled från <i>Uddevalla stads hamn</i> till <i>Katlegat</i> genom <i>Björnsund</i> och <i>Malösund</i>	25,000				
För fullbordande af hamnanläggningen vid <i>Trelleborg</i> 100,000 kronor, deraf till utgående år 1876 anvisats	20,000		65,000		65,000
C. Sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.					
Till fond för myr- och vattenaftappningar till förmins-kande af frostländigheten	80,000				
Till fond för understödjande af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar till beredande af odlingsföretag		100,000			
För uppremsning af <i>Olands-åns nedre lopp</i> från <i>Valdeqvarn</i> till <i>Kalviga fjärden</i> af <i>Östersjön</i>		99,000	80,000	199,000	279,000
Summa Kronor			405,950	199,000	604,950